

«عیون اخبار الرضا(ع)؛ منبع اخبار تفسیری توحیدی حضرت رضا(ع)»

ابواب 37 به بعد کتاب «عیون اخبار الرضا(ع)» شامل اخبار عقیدتی از حضرت رضا(ع) است که به خصوص باب 37 که نسبتاً بابتی طولانیست، اخبار تفسیری توحیدی ایشان را در بر می‌گیرد و در واقع می‌توان در این روایات موضع تفسیر حق در برابر تفسیرهای ناصحیح را دید.

حجت‌الاسلام یوسفی غروی عنوان کرد:

#171& عیون اخبار الرضا(ع)؛ منبع اخبار تفسیری توحیدی حضرت رضا(ع)

ابواب 37 به بعد کتاب #171& عیون اخبار الرضا(ع)؛ منبع اخبار تفسیری توحیدی از حضرت رضا(ع) است که به خصوص باب 37 که نسبتاً بابتی طولانیست، اخبار تفسیری توحیدی ایشان را در بر می‌گیرد و در واقع می‌توان در این روایات موضع تفسیر حق در برابر تفسیرهای ناصحیح را دید.

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدهادی یوسفی غروی، استاد حوزه علمیه در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، به طرح ماجرای تألیف کتاب عیون اخبار الرضا(ع) پرداخت و گفت: برای دهه کرامت به آستان قدس رضوی و به خصوص در صحن الغدیر که برای شیعیان غیرایرانی و به خصوص شیعیان عرب در نظر گرفته شده دعوت شده بودم و این دعوت منتهی شد به این که جلسات تفسیری رضوی را برگزار کنم. در همین مدت به چیزی در کتابی با عنوان عیون اخبار الرضا(ع) برخوردیم که توسط مرحوم شیخ صدوق، معروف به ابن بابویه که در شهر ری مدفون است، به رشته تحریر درآمده است.

ماجرای تألیف کتاب عیون اخبار الرضا(ع) توسط شیخ صدوق و هدیه آن به صاحب بن عباد

یوسفی غروی افزود: شیخ صدوق کتابی دارند با عنوان عیون اخبار الرضا(ع) که بیشتر اخباری را که از حضرت رضا(ع) در دست داشته، در این کتاب جمع‌آوری کرده است و در زمان خود به صاحب بن عباد طالقانی، که وزیر معروف دولت دیلمی یا دیلمیان آل بویه بوده و مدت‌ها نیز به عنوان استاندار شهر اصفهان معین شده بوده و در نهایت در همان شهر دفن شده، اهدا می‌کند.

اخباری که از حضرت رضا(ع) در باب سی و هفتم کتاب عیون اخبار الرضا(ع) مرحوم شیخ صدوق آمده است، غالباً، روایاتی است از پرسش عده‌ای از حضرت درباره آیاتی که احیاناً ابهامی و غموضی داشته و یا ممکن است حتی در حد درجه‌ای از آیات متشابه قرآن شمرده شود و پاسخ تفصیلی و روشن حضرت به این پرسش‌ها

وی با اشاره به ماجرای در زندگی صاحب بن عباد، بیان کرد: این آقای صاحب بن عباد ماجرای دارد و این ماجرا از این قرار است که وی پس از مدتی که وزیر آل بویه بوده مورد سوء ظن قرار می‌گیرد و پس از این که متوجه این سوء ظن می‌شود از دسترس آل بویه به امام رضا(ع) پناه می‌برد. در همان ایام که به حضرت رضا(ع) پناه برده است، با عقیده خود، به صورت معجزه‌آسایی از بدگمانی سیاسی دولت دیلمیان نجات پیدا می‌کند و از او اعاده حیثیت می‌شود و حتی از موقیت سیاسی پیشین خود نیز پیشی می‌گیرد و رتبه برتری را می‌یابد و لذاست که نذر می‌کند که سالیانه به زیارت حضرت رضا(ع) مشرف شود و اگر سالی نتوانست ترجیحاً پیاده، خودش مباشرة به زیارت حضرت رضا(ع) مشرف شود، کسی را به عنوان نائب ویژه خود به زیارت حضرت اعزام کند؛ که چهار سال متوالی دست به دامن مرحوم شیخ صدوق می‌شود و قصیده شعری را در مدح حضرت رضا(ع) می‌سراید و به دست او می‌دهد و او را به نیابت خود به زیارت حضرت رضا(ع) اعزام می‌کند.

این پژوهشگر برجسته تاریخ ادامه داد: بعدها جریانی پیش می‌آید که خود مرحوم شیخ صدوق نزد این وزیر بزرگ دیلمیان یعنی جناب آقای صاحب بن عباد طالقانی مورد بدگمانی و مورد کراهت یا خشم قرار می‌گیرد و بالاخره بعد از فاصله‌هایی به یاد او می‌آید که خود آقای صاحب بن عباد مورد بدگمانی سیاسی آل بویه قرار گرفت و متوسل به حضرت رضا(ع) شده و در نتیجه عقیده و علاقه خاصی به امام رضا(ع) یافته است. همچنین به یاد می‌آورد که چهار قصیده شعر از این آقای صاحب بن عباد به مدح حضرت رضا(ع) در دست دارد و لذا به نظرش می‌آید که مجموعه اخباری را که از حضرت رضا(ع) در دست دارد در یک کتاب که با عنوان #171& عیون اخبار الرضا(ع)؛ یعنی دانه‌های درشت اخبار مهمی که از حضرت رضا(ع) نقل شده است، نامیده شده است، جمع‌آوری و تنظیم کند و در مقدمه آن چهار قصیده آقای صاحب بن عباد را قرار می‌دهد و به او اهدا می‌کند.

یوسفی غروی با بیان این که از این جهت کتاب #171& عیون اخبار الرضا(ع)؛ اولین کتاب مخصوصاً حدیثی شیعی است که توسط یک عالم شیعی یعنی آقای شیخ صدوق تألیف شده و به یک امیر شیعی یعنی آقای صاحب بن عباد طالقانی هدیه شده است، افزود: در واقع شیخ صدوق این کتاب را شفیع قرار می‌دهد و با نوعی تشبیه وضعیت خودش در نظر صاحب بن عباد به وضعیت سابق صاحب بن عباد در نظر آل بویه سعی می‌کند بدگمانی آقای صاحب بن عباد را رفع کند؛ ولذاست که بهترین شفیع قرار می‌گیرد و صاحب بن عباد مرحوم شیخ صدوق را، حتی با احترامات بیش از گذشته، مجدداً می‌پذیرد.

کتاب #171& عیون اخبار الرضا(ع)؛ اولین کتاب مخصوصاً حدیثی شیعی است که توسط يك عالم شیعی یعنی آقای شیخ صدوق تألیف شده و به يك امیر شیعی یعنی آقای صاحب بن عباد طالقانی هدیه شده است
گردآوری اخبار عقیدتی از حضرت رضا(ع) در عیون اخبار الرضا(ع)

وی در ادامه این گفت‌وگو به بخشی از اخبار گردآوری شده در کتاب عیون اخبار الرضا(ع) پرداخت و گفت: ابواب 37 به بعد این کتاب شامل اخبار عقیدتی از حضرت رضا(ع) است که به خصوص باب 37 که نسبتاً بابت طولانی هم هست اخبار تفسیری توحیدی حضرت رضا(ع) را در بر می‌گیرد. اخباری که از حضرت رضا(ع) در باب سی و هفتم کتاب عیون اخبار الرضا(ع) مرحوم شیخ صدوق آمده است، غالباً، روایاتی است از پرسش عده‌ای از حضرت درباره آیاتی که احیاناً ابهامی و غموضی داشته و یا ممکن است حتی در حد درجه‌ای از آیات متشابه قرآن شمرده شود و پاسخ تفصیلی و روشن حضرت به این پرسش‌ها.

این استاد حوزه علمیه ادامه داد: البته می‌توانیم اضافه کنیم که انگیزه طرح این سؤالات صرف ابهام و غموض یا حتی متشابه بودن آیه نیست بلکه اضافه بر آن این است که متأسفانه دیگر مسلمانان آن زمان – و البته این مسئله حتی هنوز هم ادامه دارد – با تمسک و یا تشبث و دستاویز قرار دادن برخی از آیات، متأسفانه تفسیرهای ناصحیحی از برخی آیات کرده‌اند؛ به گونه‌ای که حتی خدا را به خلق او تشبیه کرده‌اند یا استفاده‌های جبرگرایی از آیات کرده‌اند. البته موضع ائمه شیعه(ع) در تفسیر این آیات موضع روشنی است اما اکنون سخن ما این است که متعددی از این روایات در مقام تفسیر این‌گونه آیات از خصوص حضرت امام رضا(ع) نقل شده است.

وی افزود: در واقع می‌توان در این روایات موضع تفسیر حق در برابر تفسیرهای ناصحیحی را دید که به نظر دیگر مسلمانان آمده و در میان آن‌ها رایج شده بوده است و به گوش افرادی که این سؤالات را بر امام رضا(ع) مطرح می‌کرده‌اند رسیده بوده و به عنوان پرسش از موضع صحیح ائمه(ع) اهل بیت در مورد تفسیر این آیات از حضرت پرسیده‌اند و حضرت نیز پاسخ صحیح را بیان فرموده‌اند.